

Ted Pim

Full Moon

Jan 19 — Feb 25, 2023 | Brussels

Ted Pim keek ooit naar een natuurdocumentaire waarin een boom omviel in een bos. In deze film zag hij wat de gevolgen waren, hoe moeilijk de flora en fauna op de bosbodem het hadden, hoe ze over elkaar klommen om het licht te bereiken. “Zo kijk ik ook naar mijn bloemenschilderijen”, legt hij uit. “Deze donkere boventoon schuilt onder de schoonheid van de schilderijen, of is er onderdeel van.”

Uiteraard zijn de schilderijen van Pim geïnspireerd door de oude meesters. In zijn studio zijn gedrukte afbeeldingen van onder andere Nederlandse 17e-eeuwse en Italiaanse renaissanceschilderijen aan de muren bevestigd, naast de doeken waar hij aan werkt. Elk schilderij kan een aantal bronnen hebben, dus een bloemenwerk kan zijn geïnspireerd op een Nederlands schilderij uit de Gouden Eeuw en een jurk uit een hedendaagse modeshoot kan eindigen als het gewaad van een van Pims figuren, voor een uitstraling die zowel eigentijds als renaissancistisch is. Deze mix van hoge kunst en massaal geproduceerde beelden past bij het werk van Pim, waarin verwijzingen, directe aanhalingen, bronbeelden, verhalen en persoonlijke associaties bijeenkomen. Hij bouwt bijzondere schilderijen op basis van meerdere kunsthistorische bronnen, en het resultaat is een persoonlijke visie waarin hij, zegt Pim, zijn eigen werkelijkheid construeert.

Deze diverse referentiepunten zijn soms gemakkelijk te herkennen, soms is dat het moeilijker. Het uitgangspunt voor deze tentoonstelling was het drieluik waarin Pim de Madonna met Kind schildert, rechtstreeks op basis van het schilderij van Maria, Christus en de jonge Johannes de Doper van Rafaël uit 1506 dat bekendstaat als Madonna met de distelvink (omdat Johannes de Doper het vogeltje aan Jezus laat zien, die het voorzichtig aanraakt). Pim heeft een katholieke opvoeding gehad, in Belfast. Hoewel hij niet gelovig meer is, hebben de beelden die hij als kind in de kerk zag zijn kunst gevoed en geïnspireerd. “Ik ben nog steeds gefascineerd door de extravagantie van dat alles, het goud, de barokke schilderijen, het gevoel van ontzag als je een grote kapel binnenkomt.” Rafaëls talrijke voorstellingen van de Madonna behoren tot de meest iconische beelden van het christendom. Maar het drieluik toont ook een ander type schepping: het is het resultaat van werken met kunstmatige intelligentie.

Toen Pim door een AI-bedrijf werd uitgenodigd om zich voor te stellen hoe hij AI zou kunnen toepassen in zijn kunstpraktijk, gaf hij de software beschrijvingen, een lijst met woorden die bepaalde elementen in zijn schilderijen beschrijven, en het resultaat was een nieuwe reeks bronafbeeldingen die hij kon verwerken. Voor zijn laatste serie schilderijen gebruikte hij een palet dat geïnspireerd was op Disneyfilms, en de AI interpreteerde de Madonna, het Kind en Johannes de Doper als Disney-personages. Ook maakte het de gebogen bosachtergrond waarin de Madonna van Pim genesteld is. Het deed Pim onmiddellijk denken aan ‘Mass rocks’, de ontmoetingsplaatsen in de natuur waar Ierse katholieken, die hun geloof niet meer mochten beoefenen na de Engelse verovering van Ierland, elkaar ontmoetten voor de mis, waarbij ze rotsen als altaar gebruikten. De Madonna van Pim heeft drie armen. Op de derde hand is een ‘lovers’ eye’ te zien. Dit

was een rage aan het einde van de achttiende eeuw, toen men miniaturen liet maken van het oog van een geliefde of familielid. Het begon met koning George IV, die een miniatuurafbeelding van zijn oog stuurde naar de vrouw die hij het hof maakte, Maria Anne Fitzherbert, met wie hij niet kon trouwen omdat ze katholiek en tweevoudig weduwe was. Koning George IV droeg ook een broche met het oog van Fitzherbert erop, een klein teken van toewijding dat een halve eeuw lang wijdverbreid was in de Engelse hogere kringen en toen verdween. Ook in andere recente schilderijen van Pim verschijnen ogen: hoewel ze in een hedendaagse context niet vertrouwd zijn, voegen ze een nieuwe, beklemmende intimiteit aan de tentoonstelling toe wanneer hun verhaal wordt verteld.

Een begeleidend werk bij het drieluik toont een tweekoppige zwaan in een bos, dat qua schaduw en kleur doet denken aan de boog van bomen die de Madonna omringt in het drieluik. De zwaan komt vaak terug in het werk van Pim, een verwijzing naar vele mythes.

In de Keltische mythologie is er een bekend sprookje, dat Pim waarschijnlijk als kind heeft gehoord. Het gaat over de vier prachtige kinderen van Koning Lir, die zo geliefd waren bij

hun vader dat hun jaloerse stiefmoeder hen via een toverspreuk in vier witte zwanen veranderde. Zwanen verschijnen ook in de Metamorfozen van Ovidius, twee keer zelfs. Zeus veranderde zichzelf in een zwaan en slaagde er op die manier in om Leda te verleiden, koningin van Sparta en echtgenote van Tyndareus. En koning Cynus van Aetolië bestrafte de jonge man die hem was toegewijd, Phylus, door hem van een klif te gooien, waarna Phylus in een zwaan veranderde en wegvloog.

Het gedicht van Ovidius verhaalt over vele metamorfozen en gedaanteverwisselingen, als reden of als gevolg van geweld. Een nieuwe vorm kan redden, zoals Phylus of zoals Daphne, die in een boom verandert en zo ontsnapt aan Apollo die haar tegen haar wil achtervolgt. Een nieuwe vorm kan ook geweld inhouden (Zeus wordt een zwaan, een stier wanneer hij Europa ontvoert, een vogel bij zijn vrouw Hera) of een bestraffing waarbij mensen worden veranderd in stenen, voorwerpen, dieren en fauna als straf omdat ze de goden boos hebben gemaakt. Niet alles is wat het lijkt, er zijn meerdere verhalen. De gedaanteveranderingen van de kinderen van Lir vormden de basis voor het Zwanenmeer en de geschiedenis van de kunst is Leda veelvuldig afgebeeld. We vertellen deze verhalen steeds opnieuw, en ze worden mooier en angstaanjagender naarmate ze vaker worden verteld. Als een tweekoppige zwaan, als een oog dat naar een geliefde wordt gestuurd, als een derde arm en als de wereld waarin we leven: ontroerend, gedenkwaardig, chaotisch. En dan zien we er iets in, en we proberen het uit te beelden, uit te leggen, via verhalen en beelden en kunst. Leda was beroemd om haar knappe uiterlijk en de dochter die ze kreeg van Zeus was Helena van Troje, naar verluidt de mooiste vrouw ter wereld. Opnieuw is schoonheid het gevolg van geweld. Kijk goed naar de composities van Pim's bloemenschilderijen en zie: de worsteling is aanwezig. Wat op de achtergrond is, probeert naar voren te komen, wat op de voorgrond is, verdrukt wat erachter ligt. Dit maakt het niet minder mooi, of minder gewelddadig. En dat maakt het ongelooflijk echt.

– Orit Gat, writer and art critic.